

PRVA MEDNARODNA POLETNA ŠOLA SOCIALNEGA DELA

IZMENJAVA TRADICIJ EVROPSKEGA SOCIALNEGA DELA

JYVÄSKYLA, FINSKA

V času od 31. 5. do 11. 6. 2004 je na univerzi v Jyväskylä na Finskem potekala poletna šola, ki smo se je udeležili podiplomski in dodiplomski študentje socialnega dela s štirih evropskih univerz. Gostiteljica je bila univerza v Jyväskylä, prva na Finskem, ki je uvedla magistrsko izobraževanje za socialno delo. Finska ima dolgoletno tradicijo izobraževanja socialnih delavk in delavcev. Leta 1928 so začeli z enoletnim izobraževanjem za otroško skrbstvo, 1942 so ustanovili program na dodiplomski stopnji, 1970 pa magistrski program. Danes je na Finskem šest univerz, kjer izobražujejo socialne delavke in delavce na podiplomskem programu (magistrski in doktorski študij) in 23 politehničnih fakultet za pridobitev naziva »socionom« (dodiplomska raven).

Gostujoče univerze poletne šole so bile univerza v Magdeburgu – Stendal, univerza v Durhamu in univerza v Ljubljani. Iz vseh teh so bili tudi predavatelji poletne šole: Aila-Leena Matthies (socialno delo v Evropi) in Christiane Dienel (evropska primerjava socialne politike in socialnega dela ter družinske zakonodaje) z univerze v Magdeburgu, Simon Hackett (etika in vrednote v socialnem delu) z univerze v Durhamu, Gabi Čačinovič Vogrinčič (koncept pomoči v socialnem delu in delovni odnos v socialnem delu) z univerze v Ljubljani, Mikko Mäntysaari (raziskovanje v socialnem delu) z univerze v Jyväskylä, Helen Charnley z univerze v Durhamu in Pavla Rapoša Tajnšek z univerze v Ljubljani (skupnostni pristopi v socialnem delu). Prispevke predavanj in prispevke študentov najdemo na spletni strani [<http://www.european-social-work.net>].

PROJEKT MREŽA

Poletna šola je rezultat štiriletnega sodelovanja predavateljev z omenjenih univerz v okviru projekta *Socrates Erasmus Network Project*, katerega namen je razvoj kurikula in sistema izobraževanja za socialno delo. Sodelavci projekta so želeli omogočiti izkušnjo mednarodnega sodelovanja študentov in z njimi preskusiti program. Na poletni šoli, ki je temeljila na vsakodnevnem uvodnem predavanju, sledilo pa je skupinsko delo in skupna diskusija, smo raziskovali podobnosti in razlike ter prepoznavali skupne izzive socialnega dela v Evropi. Ob zaključku smo študentje predstavili svoje raziskovalne naloge z različnih področij socialnega dela.

V procesu identificiranja specifičnega evropskega socialnega dela so bili v okviru projekta tipologizirani trije koraki:

1. zbiranje specifičnih deskriptorjev o socialnem delu v posameznih državah
2. primerjava posebnosti socialnega dela v posameznih državah med podobnostmi in razlikami
3. konceptualizacija se je osredotočila na prihodnost (kaj je vizija socialnega dela).

Koraki so bili oblikovani kot kontinuum oblikovanja evropskega socialnega dela. Čeprav je projekt sledil zlasti prvi in drugi kategoriji, se je diskusija usmerila k »v raziskovanje usmerjenemu izobraževanju v socialnem delu« (Matthies 2004).

Kljub različnim kontekstom evropskih držav obstaja dovolj razlogov, da lahko v prihodnosti Evrope predvidevamo še več skupnih izzivov za socialno delo kot v preteklosti, zato je smiselno, da v kurikulum izobraževanja za socialno delo vnesemo tudi evropsko perspektivo. Skupno razvijanje v Evropi omogoča kulturno obogatitev,

skupno učenje in skupno uporabo virov tudi za prakso socialnega dela. Ne samo problemi in izzivi, tudi metode in primeri dobrih praks lahko rabijo skupnemu evropskemu znanju in razvoju boljših praks socialnovarstvenih služb.

IZOBRAŽEVANJE ZA SOCIALNO DELO NA ŠTIRIH EVROPSKIH UNIVERZAH

V evropski akademski strukturi izobraževanja za socialno delo opazimo več heterogenosti kot podobnosti. Bolonjski proces, ki stremi k skupnemu evropskemu akademskemu svetu v državah članicah EU, bo to heterogenost do neke mere pretregala v smislu uskladitve akademskih stopenj dodiplomskega in podiplomskega študija najpozneje do leta 2010. Trenutno se institucionalno ozadje, dolžina in stopnja profesionalne kvalifikacije razlikuje od države do države, zlasti glede na model države blaginje in strukturo socialnih služb. Splošna tendenca se nagiba v smer akademske izobrazbe, saj ima le še nekaj evropskih držav izobraževanje za socialno delo zunaj univerz. Primerjanje stopenj izobrazbe je težje, ker so v številnih deželah nekoč strokovne ali polstrokovne šole za socialno delo sedaj integrirane v univerze ali imajo status »univerze uporabnih znanosti«, na primer *Fachhochschule* v Nemčiji.

Študentje štirih univerz, ki smo sodelovali na poletni šoli, smo imeli kar nekaj težav s prepoznavanjem različnih sistemov izobraževanja, ki so značilni za posamezno univerzo. Uvodoma je predstavljen sistem izobraževanja na univerzi v Jyväskylä na Finskem, kjer se socialni delavci izobražujejo le po magistrskem programu, ki traja 5 let. Visoke strokovne šole so ločene od univerz, po končanem izobraževanju pa absolventi dobijo naziv »socionom« (na ravni diplomiranega socialnega delavca). Socionomi opravljajo konkretno socialno delo na terenu, so torej izvajalci socialnovarstvenih storitev, medtem ko magistri in magistre pridobijo strokovni naziv socialne delavke, socialnega delavca, v praksi pa se zaposlujejo na delovnih mestih načrtovalcev, vodij in evalvatorjev projektov. Univerza v Durhamu v Veliki Britaniji izobražuje socialne delavce na dveh stopnjah. Na dodiplomski stopnji traja izobraževanje tri leta, na magistrski pa dve leti. V času študija imajo študenti veliko prakse, kar vsi poudarjajo kot najpomembnejši element izobraževanja za

socialno delo. Univerza v Magdeburgu – Stendal iz Nemčije je pred kratkim zasnovala projekt, po katerem na podiplomski ravni izobražujejo že zaposlene socialne delavke in delavce. Diplomirali so na triletni strokovni šoli, magisterij pa bodo končale v dveh letih. Univerza v Ljubljani edina izobražuje socialne delavke in socialne delavce le na eni fakulteti v štiriletnem dodiplomskem programu in dveletnem magistrskem programu. V pripravi je tudi doktorski študij.

LAHKO GOVORIMO O EVROPSKEM SOCIALNEM DELU?

Socialno delo je stroka, katere predmet je reševanje kompleksnih socialnih problemov ljudi v skupnosti, kjer živijo, kar kaže na lokalno kontekstualizacijo stroke, pri čemer ni usmerjeno le na ožjo sosedsko skupnost, temveč »lokalno« razumemo kot »nacionalno«, torej v državnih okvirih. V večini evropskih držav je socialno delo nastalo kot odziv na prepoznane socialne probleme v okviru državne politike. To pomeni, da se v praksi socialnega dela odraža nacionalna zgodovina, politična in ekonomska situacija, politika socialnega varstva in status socialnega dela v družbi. Hkrati pa v sodobnem času prepoznavamo tudi socialna tveganja, ki niso nujno odvisna od nacionalnega zgodovinskega konteksta, temveč so odraz procesa evropeizacije, na primer odnos do emigrantov, beguncev, prosilcev za azil, trgovanja z ljudmi, prav tako pa tudi do nasilja v družini, starajočega prebivalstva, kakovosti življenja hendikepiranih itn.

V času integracije Evropske Unije so tokovi evropskih izmenjav odprli diskurz o specifičnem evropskem socialnem delu. Že pogled v zgodovino pokaže določene skupne točke v razvoju stroke.

A. L. Matthies (2004) poudarja, da socialno delo v Evropi povezujejo skupna tradicija, skupen kontekst in skupne sodobne spremembe. Teorija socialnega dela, vrednote, metode in zgodovinsko ozadje so skupne, hkrati pa imajo tudi inovacije na področju socialnega dela, ki so spodbudile razvoj nacionalnega oziroma lokalnega socialnega dela, korenine v skupnem znanju, ki je del mednarodnega prostora.

V okviru evropskega socialnega dela lahko govorimo o skupnih točkah, ki so pomembno zaznamovale razvoj socialnega dela po vsej

Evropi: vpliv religije, industrializacija in urbanizacija (pojav prvih šol za socialno delo), obdobje fašizma (veliko socialnih delavk pobegne v ZDA, pozneje pa se vrnejo), obdobje po drugi svetovni vojni (ameriški vpliv na razvoj stroke socialnega dela), obdobje med leti 1960 in 1980 (socialno delo ni v središču), obdobje v 90-tih (širitev Evrope), socialno delo danes (podobnosti v izobraževanju, eklektičen pristop, feminizacija stroke, harmonizacija akademskih stopenj na dodiplomski in podiplomski stopnji).

Ko smo študentje poletne šole razmišljali o izzivih današnjega socialnega dela, ki so značilni v posameznih državah, smo prepoznali veliko skupnih:

- razhajanja v medicinskem in socialnem modelu, pri čemer je stroka socialnega dela še vedno v podrejenem položaju;
- pomanjkanje specializiranih, specifično senzibiliziranih socialnovarstvenih služb oziroma storitev, na primer servisi za ljudi s poškodbo glave, servisi za ljudi s težavami v duševnem zdravju;
- potreba po razvijanju specifične stroke socialnega dela, ki pomeni korak naprej od eklekticizma;
- potreba po večkulturnem socialnem delu, za katerega potrebe naraščajo sorazmerno s procesom evropeizacije in širjenjem mej, kar bo sčasoma omogočilo Evropejcem večji pretok na področju zaposlovanja, bivanja ipd. in posledično tudi urejanja socialnega varstva oziroma stika s socialnimi servisi. Poleg »novih« manjšin je potreba po večkulturnem in večetničnem socialnem delu prepoznana tudi v kontekstu ureditve statusa in kvalitete življenja »starih« manjšin, ki imajo v prostoru status etničnih skupnosti. Nemška študentka je predstavila projekt Xenos, ki je financiran iz evropskega socialnega fonda in hkrati del širšega nacionalnega programa »Mladi za toleranco in demokracijo«. Njegovo poslanstvo je ustaviti ksenofobijo, rasizem in diskriminacije v družbi, medtem ko so njegovi cilji na konkretni ravni večanje socialnih in medkulturnih kompetenc, razvoj tolerance med mladimi in dodajanje moči udeleženiim v konfliktnih situacijah.

Zaznati je skupne izzive na področju socialnega dela z ljudmi, ki potrebujejo pomoč za samostojno življenje in na področju dela z manjšinami (glede na etnično pripadnost, spolno usmerjenost), pri čemer je v ospredju antidiskriminatorno oziroma protizatiralno socialno

delo. Simon Hackett poudarja, da je pristop, ki temelji na antidiskriminatornem socialnem delu, osrednja vsebina kurikula zadnjih 20 let v sistemu izobraževanja za socialno delo v Veliki Britaniji.

PRIMERJAVA EVROPSKIH MODELOV DRŽAVE BLAGINJE

Pri iskanju odgovora na vprašanje, ali lahko govorimo o evropskem socialnem delu, smo usmerili pozornost k modelom države blaginje v evropskih državah. Država blaginje je opredeljena kot »država, ki je prevzela odgovornost za socialno varnost in blagostanje državljanov«, obenem pa jim zagotavlja ustrezní življenjski standard. Iz obeh odgovornosti izhajajo pravice, ki se izvajajo v treh sistemih, v družini, gospodarstvu in politiki.

V zadnjih petdesetih letih govorimo o treh osrednjih modelih razvoja države blaginje:

- korporativistični oziroma Bismarckov (velja za področje kontinentalne Evrope); njegova značilnost je klasični sistem socialnega zavarovanja in sistem podpore, financirane iz posameznikovih prispevkov v okviru domneve, da si lahko večina prebivalstva sama zagotovi ustrezen življenjski standard
- liberalni oziroma rezidualni (marginalni) (velja za področje anglosaksonskih držav), kjer sistem socialnega zavarovanja temelji na prispevkih posameznikov in na univerzalnih posojilnih nakazilih
- socialnodemokratski oziroma skandinavski (velja za področje skandinavskih držav), ki obsega vsesplošno zavarovanje za vse državljane na egalitarni bazi.

V vseh državah članicah je družinska politika umeščena v kontekst izvrševalnih oblik države blaginje, kar pomeni, da je model v vsaki državi rezultat delovanja tako notranjih kot zunanjih dejavnikov. Na poletni šoli smo ugotavljali skupne dejavnike: državna podpora, dodatki, nadomestila za brezposelnost ipd. Christiane Dienel je poudarila, da je primerjava družinske politike v evropski sestavi eno redkih orodij, pri katerem je mogoče izmeriti učinkovitost socialnopolitičnih meril. Namen naših pogovorov in sodelovanja v majhnih skupinah, kjer smo opazovali različnosti in podobnosti, je bilo odkrivanje oblik evropskega sodelovanja, ki nameravajo ravno to

– učiti se iz mednarodnih primerjav. V kontekstu evropskih politik sta v uporabi dve metodi, prva je tako imenovana »benchmarking«, ki pomeni kreacijo kategorij uspešnih faktorjev oziroma definicij indikatorjev, ki so oblikovani za merjenje uspeha političnih ukrepov, druga pa se imenuje »best practice« in identificira nacionalne ukrepe, ki so se izkazali za posebno učinkovite. Je praktični pristop k primerjanju družb in pogosto uporabljen zlasti v družinski politiki.

Za prvo, grobo kategorizacijo lahko razlikujemo med temi temeljnimi pristopi. Skandinavske države so sledile egalitarni socialni politiki, kjer so družinske zadeve tipično umeščene v okvir spola, družbenega sloja in življenjske politike brez izrecne družinske politike. Nemško govoreče države so sledile ustavno definiranemu družinskemu varstvu v kontekstu družinske politike, usmerjene so k družinam z enim samim preskrbovavcem. Anglosaksonske države tipično ponavljajo nevmešavanje v posameznikovo zasebnost in namesto tega zagotavljajo vzdrževanje minimalnega življenjskega nivoja za deprivilegirane člane skupnosti.

Nataliteta oziroma število rojstev igra najpomembnejšo vlogo pri presoji družinske politike. Zastavilo se nam je vprašanje, kako da je nataliteta primerljiva tako v državah z učinkovito družinsko podporo (npr. skandinavskih) kakor v anglosaksonskih državah, kjer ni posebnega poudarka na družinski podpori ali socialnih storitvah, usmerjenih k družini. Odgovora še nimamo.

Kompatibilnost opravljanja poklica in družine je drugo veliko področje družinske politike, ki kaže še večji razkorak kot primerjava družinskih podpor. Govorimo o porodniškem in očetovskem dopustu in o absenci zaradi družinskih razlogov. Pri primerjavi in kombiniranju korakov in poskusov usklajevanja družine in opravljanja poklica s sistemom družinskih prejemkov naletimo na precejšnje razlike. Skandinavski model, ki vključuje krajšo, toda polno plačano starševsko odsotnost skupaj z velikim številom služb za podporo in pomoč družini, je zelo drugačen od anglosaksonskega sistema, kjer je starševska odsotnost neplačana ali celo ne obstaja in ni služb za pomoč družini. Še večji razkorak pa je med njima in korporativističnim modelom, ki zagotavlja dolgo in dobro plačano starševsko odsotnost, a ima za posledico nadaljevanje tradicionalnih vlog (za dom in družino večinoma skrbi mati) in odsotnost žensk na trgu

dela. Kot prednost pa se šteje, da je model podprt z razvijajočim sistemom družinskih prejemkov in davčnih olajšav.

V skupnih ugotovitvah smo naleteli na vprašanje ravnotežja med trgom dela, družino in državo blaginjo, kajti razmerja med temi temeljnimi nosilci socialne blaginje omogočajo osnovne pogoje za delovanje tretjega sektorja, slednji pa je nepogrešljiv za oblikovanje življenjskega okolja posameznika.

PROJEKTI SOCIALNEGA DELA V JYVÄSKYLI

Poleg organiziranih predavanj so organizatorji projekta prve poletne šole popestrili tudi z enodnevnimi obiski socialnovarstvenih ustanov v Jyväskylä.

Center za socialne in zdravstvene storitve v Jyväskylä ima oddelek za socialne zadeve in duševno zdravje, ambulantno primarno negovalno službo, otroško dnevno službo, službo za starejše in zdravstveni hospitalni center. Oddelek za socialne zadeve in duševno zdravje obsega delo z otroki, hendikepiranimi, ljudmi s težavami v duševnem zdravju, uživalci drog in alkohola, odraslimi, osredotoča pa se tudi na posvojitve, skupnostno socialno delo, socialno planiranje ipd. V mestu prepoznavajo velik pomen socialnega dela z mladimi (med 80.000 prebivalcev je 60.000 mlade populacije – Jyväskylä je študentsko mesto), med katerimi je veliko uživalcev alkohola.

V nadaljevanju se osredotočamo na dva projekta, ki sta se nam zdela zanimiva in inovativna. Številni projekti so financirani iz sredstev Evropske Unije in se srečujejo s podobnimi težavami financiranja, ki je časovno omejeno na največ tri leta, po izteku pa ni mogoče ponovno pridobiti financiranja za isti projekt, čeprav ta dobro deluje in je potreben.

PROJEKT ZA BREZPOSELNE MATERE Z MAJHNIMI OTROKI

Projekt Jyväskylä Keidas nam je predstavila socialna delavka v jedilnici centra, ki je namenjen brezposelnim materam in njihovim predšolskim otrokom. Ostalih prostorov si nismo ogledali, saj so uporabnice izrazile željo, da ohranijo svoj zasebni prostor. Gre za projekt pomoči ženskam

z otroki, ki so napotene z oddelka za otroško skrbstvo. Navadno prihajajo ženske, ki so brez zaposlitve in potrebujejo pomoč pri vsakodnevni opravih in skrbi za otroka. Nekatere so preživljale nasilje v družini ali v partnerski zvezi. V običajni hiši v lokalni skupnosti (v prostorih nekdanje mestne pošte) se dnevno zbere 4 ali 5 mater z otroki, ki tam preživljajo dopoldneve ob raznovrstnih aktivnostih. Na projektu sta zaposleni dve socionomki, ki sta predstavili poslanstvo projekta. Ta se osredotoča na podporo materam pri učenju vsakodnevnih spretnosti in izboljšanje kontrole nad življenjem (brez nadzora države). Brezposelna mati s predšolskim otrokom se lahko vključi v desetmesečni projekt, kjer opravlja dejavnosti v smislu treninga »kako postati dobra matik«. Dnevno opravlja dejavnosti, ki jih ljudje običajno opravljamo doma – varstvo, vzgoja otrok, skrb za gospodinjstvo (pospravljanje, kuhanje). Projekt temelji na individualnem pristopu, saj za vsako mater skupaj z njo ob prihodu sestavijo osebni razvojni načrt, pri delu pa se osredotočijo zlasti na pomoč pri opravljanju vsakdanjih aktivnosti, pri čemer ni prioriteta osredotočenost na problem. Poleg vsakodnevnih dejavnosti imajo matere priložnost obiskovati različna usposabljanja, na primer tečaj prve pomoči, tečaj računalništva ipd. Matere z otroki preživijo v centru dnevno pet ur in za to prejemajo plačilo, saj imajo status projektnih sodelavk. Višina plačila (700 evrov na mesec) je sicer odvisna od prisotnosti, povprečno pa je dvakrat višja od državne denarne pomoči. Zanimanje za projekt je večje od možnosti za sprejem, zato morajo socialne delavke (v sodelovanju z zavodom za zaposlovanje) narediti med prijavljenimi izbor, pri čemer prevladata kriterija prostovoljnega prihoda in pripravljenosti sodelovati. Dejavnost se financira iz mestnega proračuna in loterijskega denarja. Zaželen izid obiskovanja centra je, da zna mati boljše poskrbeti zase, za otroka in za vsakodnevno življenje ter da se zaposli ali nadaljuje šolanje. Po zaključku imajo ženske možnost svetovalnih pogovorov in na tak način navadno ohranijo stike.

PROJEKT ZA MLADE

Uporabniki storitev projekta Kukkuloiden Kuriiri so mladi ljudje, ki so izključeni s trga dela ali pa so na trgu dela v slabem položaju.

Namen projekta je povečati zaposlitvene možnosti mladih in jim pri tem procesu dodati moč (informirati, podpirati, učiti osnovnih veščin pisanja prošenj ipd.). Štiriletni projekt Kukkuloiden Kuriiri izvaja nevladna organizacija od leta 2002. Do aprila 2004 je sodelovalo 74 registriranih uporabnikov in 1.270 občasnih obiskovalcev. Primerjava med letoma 2002 in 2003 kaže na trikratno oziroma štirikratno porast uporabnikov, kar kaže na velike potrebe po storitvah programa. Udeležba v programu ne temelji na dolžnosti do države (npr. kot obveznost pri pravici do denarne podpore za primer brezposelnosti), temveč je prostovoljna. Zaposlitev ni končni cilj projekta, čeprav je zaželen, temveč je poslanstvo podpora in pomoč mladim ljudem pri preživetju s statusom brezposelne osebe. V občini Jyväskylä je bil leta 2001 delež brezposelnih 20 %, leta 2004 pa 15 %. Dejavnosti v organizaciji, ki je zasnovala model t. i. regionalne dnevne sobe, je veliko: tematski dnevi (vezani so na teme o iskanju zaposlitve, o vsakodnevni opravih), skupinsko delo (delavnica izdelovanja iz gline, otroška in starševska skupina, kjer udeleženci dobijo izkušnjo sodelovanja z drugimi ljudmi in hkrati navezujejo stike – ta delavnica je med najboljše obiskanimi), individualno delo pri iskanju zaposlitve (povečati občutek samozavesti, usmerjanje pri iskanju zaposlitve, usmeriti hotenja k dejanjem), športne aktivnosti (program omogoča igranje badmintona, drsanja na ledu) itn.

IZKUŠNJE ŠTUDENTOV S POLETNE ŠOLE

Večina od nas se še nikoli ni udeležila kakšnega mednarodnega srečanja socialnih delavcev ali poletne šole, zato je bila to nova in vznemirljiva izkušnja, ki nam je predstavila stroko socialnega dela na drugačen način in v drugi luči.

Čeprav smo imeli skoraj vsak dan precej strukturiran in poln zanimivih predavanj in delavnic, ne bi mogli reči, da so si bili dnevi enaki. Vsak dan znova je bil nekaj posebnega, novega, zanimivega, zabavnega itn. Organizirali so nam izlet z ladjico po jezeru, obisk savne s kopianjem v hladnem jezeru, okušanje lososa na različne načine ...

Vse to gre pripisati predvsem dobremu sodelovanju in razumevanju med udeleženci – tako med študentkami in študenti kot tudi med profesoriciami in profesorji in seveda organizatorji. Slednji si zares zaslužijo pohvalo za odlično opravljeno

delo. Organizatorji in predavatelji so bili ves čas dostopni, omogočili so nam vse, da bi lahko čim bolj izpeljali poletno šolo, da smo pridobili dobre izkušnje (kot npr. multikulturno timsko delo), se seznanili z različnimi modeli družinske politike (luksemburški, francoski, danski model) in da je poletna šola zares dosegla svoj namen.

Organizatorji niso poskrbeli le, da je naše izobraževanje potekalo brezhibno, temveč tudi za dostop do interneta in za to, da nismo bili lačni (vsak dan so nam omogočili zajtrk v hotelu in kosilo v šolski menzi).

Prepričani smo, da je to tako po osebni kot po strokovni plati izkušnja, ki jo ne bo pozabil nihče izmed udeležencev. Menimo, da bi bilo zelo dobro in koristno, če bi poletna šola prerasla v tradicionalno prakso. Zato spodbujamo vse študente, naj sprejmejo izzive in se udeležujejo poletnih šol, mednarodnih seminarjev, izmenjav itn.

PRIMERJAVA ZNANJ IN IZKUŠENJ V ŠTIRIH EVROPSKIH DRŽAVAH

Poletna šola nam je omogočila, da smo dobili vpogled v dejansko stanje teorije in prakse socialnega dela v štirih državah. Drug drugemu smo predstavili socialno delo skoz oči študentov, iz lastne perspektive.

Razmišljali smo in se pogovarjali o različnih temah, največ časa pa smo posvetili iskanju skupnih evropskih korenin socialnega dela in se spraševali o obstoju morebitnega evropskega socialnega dela.

Čeprav so se nam študentom bolj »evropske teme« in predavanja, delavnice in diskusije o predpisih, zakonih in konvencijah zdele manj zanimive, menimo, da je njihovo mesto na mednarodni poletni šoli socialnega dela zelo pomembno. Prav ta predavanja so nam najbolje predstavila podobnosti štirih različnih sistemov socialnega varstva in pristopov socialnega dela ter tako prispevala pomemben košček v mozaik spoznanja, da evropsko socialno delo obstaja, da ga je treba spoznati, spoštovati njegovo raznolikost in prispevati čim več k nadaljnjemu razvoju in napredku stroke v vsaki državi. Verjamemo, da se sedaj še bolj zavedamo, da bo lahko prav na slednjem področju naš prispevek v prihodnosti zelo velik in pomemben.

Zanimiva je bila izvedba vaj z igro vlog pri predavanju o delovnem odnosu v socialnem

delu (Gabi Čačinovič Vogrinčič) in uporaba dokumentarnih prispevkov pri predavanju o etiki in vrednotah v socialnem delu (Simon Hackett). Pri zadnjem smo dobili dober vpogled v to, da so v vseh štirih državah vrednote in profesionalna etika na zelo podobni profesionalni ravni. V majhnih skupinah smo ugotavljali skupne točke (podobne družinske politike, trend deinstitucionalizacije itn.) in razlike (velika potreba po zaposlovanju socialnih delavcev v Veliki Britaniji in precej manjše možnosti za zaposlitev v Nemčiji in Sloveniji) na podlagi lastnih praktičnih izkušenj in znanj. Predavanja, ki so potekala v angleščini, so bila dobro pripravljena, zanimiva, razumljiva. Predavatelji so že vnaprej na spletni strani poletne šole objavili svoje prispevke, ki so nam jih prvi dan tudi razdelili v tiskani obliki. Delo je potekalo dobro tudi zaradi jasnih navodil, prosojnic, uporabe Power Pointa in drugih pripomočkov.

Za učenje izven šolskih klopi pa so organizatorji poskrbeli z ekskurzijami. Tako smo imeli priložnost spoznati nekaj uspešnih projektov in služb pomoči. Zanimiv se nam je zdel center za blaginjo otrok Pesäpuu Ry. Njegov glavni cilj je skrb, da so otroci slišani in upoštevani. Ukvarja se z izobraževanjem, razvijanjem metod in raziskovanjem. Predstavili so nam vrsto različnih tehnik dela z otroki, na primer kartice moči. Otroci si izmed velikega števila različnih kartic z živalskimi motivi, ki prikazujejo različna čustva, razpoloženja, moč, značilnosti, pozitivne in negativne lastnosti ipd. izbere kartico, ki trenutno ustreza njegovemu počutju. S tem se lahko otrok slikoviteje izrazi, strokovnjaku pa omogoči lažji in otroku primernejši način komuniciranja.

Poletna šola je prispevala tudi k ugotovitvi, kako pomembno je za bodoče strokovnjake, da se med seboj povezujejo in sodelujejo. V času našega skupnega dela so se nedvomno stakale tudi trajne strokovne povezave, ki se bodo v prihodnosti zagotovo odražale tudi v kvalitetnejšem socialnem delu.

Večini udeležencev je velik izziv prinesel zadnji dan, ko so bile na urniku predstavitve študentov. Tako smo dobili veliko novih, svežih in uporabnih idej za svoje raziskovanje in delo v prihodnosti. Všeč nam je bila ideja o možnosti pridobivanja informacij prek oglasa v različnih revijah. Finska udeleženka poletne šole je na ta način pridobila k sodelovanju veliko žensk, žrtev nasilja v družini. Po oglasu jih je prosila za intervju ali pisni odgovor (pismo ali elektronska pošta)

o njihovih izkušnjah. Na tak način nihče izmed nas do takrat še ni pomislil. Izvirna se nam je zdelala tudi raziskava nasilja v skupnosti istospolnih partnerjev, ki jo je predstavila študentka iz Velike Britanije. Njena ugotovitev je bila, da bo treba v prihodnosti usposablјati strokovnjake tudi za delo z žrtvami takega nasilja, saj se danes prav zaradi neizkušenosti strokovnjakov in njihovih stališč žrtve redkeje obračajo po pomoč.

REFLEKSIJA OB KONCU

Na koncu poletne šole je bila opravljena evalvacija o poteku in uspešnosti poletne šole. Študentje smo odgovorili na evalvacijski vprašalnik, ki je bil sestavljen iz ocenjevalnih lestvic in dveh odprtih vprašanj.

Predstavili bomo mnenja udeležencev, kaj je bilo najpomembnejše in najbolj zanimivo in katere veščine smo pridobili in izboljšali z udeležbo na poletni šoli.

Najpomembnejše in najbolj zanimivo se nam je zdelo multikulturno skupinsko delo.

Večinoma smo delali v majhnih skupinah, tako pri izobraževanju kot pri predstavitvah svojih projektov in raziskav.

Te skupine so bile nacionalno mešane (v vsaki je bil vsaj en študent iz vsake države). Navajamo dva komentarja z evalvacijskih listov, ki nazorno govorita o tem:

Mislim, da je bilo nacionalno mešano skupinsko delo res dobra metoda za nas.

Imeli smo priložnost delati v majhni multikulturni skupini študentov. To mi je dalo priložnost aktivno govoriti angleško, predstaviti svoje poglede in biti aktivna v diskusijah, kajti v večjih skupinah ni vedno mogoče priti do besede ali pa ni udobno govoriti.

Iz evalvacije je razvidno, da so drugo mesto – kot najpomembnejše in najbolj zanimive – dosegle naše predstavitve projektov in raziskav. Na njih se je odprl prostor za diskusijo, primerjavo socialnodelavske prakse med različnimi državami, izmenjavo izkušenj in znanj študentov. K temu je prispevala tudi formacija skupin po podobnih temah (npr. študentje s projekti ali raziskavami na temo duševnega zdravja v skupnosti so bili v isti skupini). Zgleda odgovorov na odprto vprašanje:

Najbolj zanimiv dan za mene je bil dan, ko smo predstavili svoje raziskave in projekte. V redu je bilo slišati, kaj so drugi ljudje delali.

Predstavitve projektov in raziskav so bile najbolj zanimive, ker so nam dale vpogled v to, kaj zanima druge kolege, in odprla se je debata o socialnem delu v različnih državah. Dobili smo nove ideje za raziskave in delo.

Udeleženci smo se strinjali, da nam je udeležba na poletni šoli izboljšala socialne in jezikovne veščine. Pri socialnih veščinah so bile najbolj v ospredju komunikacijske veščine, saj smo komunicirali ves čas študentje med sabo in s profesorji, predstavljali svoje poglede in izražali mnenja.

Skupinsko delo je izboljšalo naše veščine dela v skupini, prepoznavanja in delovanja v skupinski dinamiki (npr. dogovarjali smo se, kdo bo predstavljal delo skupine). Pri predstavitvi lastnih projektov in raziskav smo izboljšali veščine, povezane z javnim nastopanjem (kako premagati tremo, biti glasen in razumljiv, jedrnat itn).

Glede jezikovnih veščin so odgovori pokazali na izboljšanje pogovorne angleščine pri udeleženkah iz Nemčije in Finske in slovenskih udeležencih, saj je celotna poletna šola potekala v angleškem jeziku.

Študentje smo bili zadovoljni s potekom poletne šole, pridobili smo precej tako za svoje strokovno delo (zanimive in uspešne metode dela z otroci, inovativna metoda zbiranja podatkov z oglasom v revijah itn.) kot tudi za zasebno življenje (kam na dopust, nova poznanstva in prijateljstva).

**Nina Mešl
Špela Urh
Tamara Rape
Marjetka Pajnhart
Saša Štrbenc
Miha Markoč**

VIRA

- C. Dienel (2004), Family Policies in European Comparison, <http://www.european-social-work.net> (28. 11. 2004).
A.-L. Matthies (2004), Identifying Social Work in Europe: A Collection, Comparison or Conceptualisation, <http://www.european-social-work.net> (28. 11. 2004).